

**CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO W 2009 R.**

*CHARACTERISTICS OF
THE MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2009*

CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2009 R.

Województwo małopolskie położone jest w południowej części Polski. Północna część regionu graniczy z województwem świętokrzyskim, wschodnia z województwem podkarpackim, a zachodnia ze śląskim. Na południu Małopolska graniczy z Republiką Słowacji.

Województwo zajmuje obszar 15183 km² i w obecnym kształcie obejmuje 5 podregionów, 22 powiaty (w tym 3 miasta na prawach powiatu) oraz 182 gminy (14 miejskich, 45 miejsko-wiejskich, 123 wiejskie).

Ź r ó d ł o: opracowanie własne US Kraków.

Największym powiatem jest powiat nowosądecki (1549 km²), a najmniejszym chrzanowski (372 km²). Powierzchnia miast na prawach powiatu to 327 km² w przypadku Krakowa, 72 km² zajmuje Tarnów, a 58 km² Nowy Sącz.

LUDNOŚĆ

Według stanu w końcu grudnia 2009 r. ludność województwa małopolskiego liczyła 3298,3 tys. osób, tym samym na 1 km² powierzchni przypadało przeciętnie 217 osób.

Powiatami o najwyższej gęstości zaludnienia były oświęcimski (379 osób/km²) i chrzanowski (344 osoby/km²), natomiast najslabiej zaludnione były powiaty miechowski (74 osoby/km²) oraz proszowicki (105 osób/km²). W powiatach grodzkich poziom koncentracji ludności względem powierzchni był zdecydowanie wyższy. W Krakowie wyniósł 2310 osób/km², w Tarnowie 1591 osób/km², a w Nowym Sączu 1468 osób/km².

Kobiety stanowiły 51,5% ogółu ludności województwa, a współczynnik feminizacji wyniósł 106. Największe dysproporcje płci odnotowano na terenie powiatu tatrzańskiego (109 kobiet na 100 mężczyzn), podczas gdy powiat limanowski pozostawał jedynym, w którym proporcje rozkładały się równomiernie. Przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn uwidacznia się szczególnie w miastach na prawach powiatu. W 2009 r. w Krakowie na 100 mężczyzn przypadało 114 kobiet, w Tarnowie 111, a w Nowym Sączu 109.

W strukturze populacji województwa według ekonomicznych grup wieku, ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 63,7%. Współczynnik obciążenia ekonomicznego, mierzony liczbą ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wyniósł 57. Omawiany wskaźnik najkorzystniej kształtował się w powiatach chrzanowskim i olkuskim (po 54), a najslabiej w limanowskim (66). W powiatach grodzkich, współczynnik ten był niższy niż średnia wojewódzka i wynosił odpowiednio: w Krakowie 52, w Nowym Sączu i Tarnowie po 54.

W 2009 r. w Małopolsce odnotowano 37,3 tys. urodzeń żywych, co w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosło ponad 11 osób. Współczynnik ten najwyższą wartość osiągnął w powiatach limanowskim (14,1‰) i nowosądeckim (13,6‰), podczas gdy najniższą odnotowano w powiecie chrzanowskim (9,6‰). W miastach na prawach powiatu wskaźnik urodzeń żywych na 1000 ludności wynosił 11,1‰ w Nowym Sączu, 10,7‰ w Krakowie i 9,0‰ w Tarnowie.

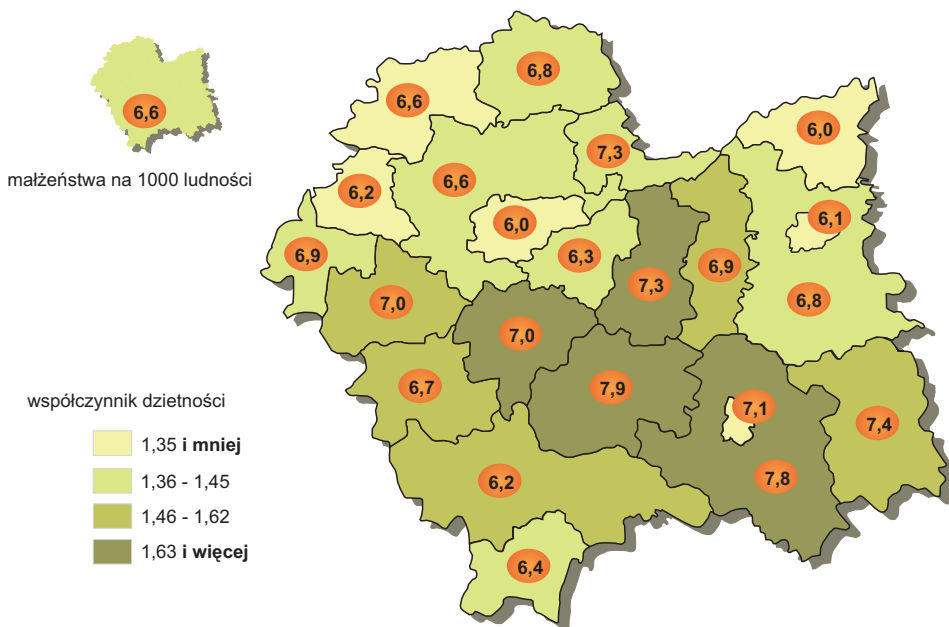
W omawianym okresie zmarło 29,8 tys. osób, tj. niewiele ponad 9 osób na 1000 ludności. Najwyższą wartość wskaźnika umieralności odnotowano w powiecie miechowskim - 14,5‰, a najniższą w nowotarskim - 7,3‰. W Krakowie odnotowano niemal 10 zgonów na 1000 ludności, w Tarnowie 9, a w Nowym Sączu 8.

Przyrost naturalny, mierzony różnicą pomiędzy liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie, był dodatni w większości powiatów, a jego wartość dla województwa w przeliczeniu na 1000 ludności wyniosła 2,3. Najwyższym wskaźnikiem przyrostu naturalnego charakteryzowały się powiaty limanowski (6,4‰) i nowosądecki (6,2‰). Ujemny przyrost naturalny wystąpił w trzech powiatach: miechowskim (minus 4,2‰), proszowickim (minus 0,8‰) i chrzanowskim (minus 0,7‰). Wśród powiatów grodzkich wskaźnik przyrostu naturalnego kształtował się pomiędzy 0,5‰ w Tarnowie, przez 0,9‰ w Krakowie, a w Nowym Sączu wyniósł 3,4‰.

W 2009 r. w Małopolsce zawarto 21,8 tys. związków małżeńskich (6,6 na 1000 ludności), z czego 52,0% na obszarach wiejskich. Ponad 3/4 ogółu zawartych związków stanowiły małżeństwa wyznaniowe. Najwięcej związków małżeńskich w przeliczeniu na 1000 ludności zawarto w powiatach limanowskim (7,9) i nowosądeckim (7,8), najmniej natomiast na terenie powiatu dąbrowskiego (6,0). W Krakowie i Tarnowie omawiany wskaźnik kształtował się poniżej średniej wojewódzkiej i wynosił odpowiednio: 6,0‰ i 6,1‰, podczas gdy w Nowym Sączu osiągnął wartość 7,1‰.

Jednocześnie w ciągu roku orzeczono 4,1 tys. rozwodów (1,2 na 1000 ludności), w przeważającej mierze na obszarach miejskich (76,1%). Wśród powiatów ziemskich najwyższy współczynnik rozwodów odnotowano w powiatach chrzanowskim (1,7‰) i oświęcimskim (1,6‰), a najniższy w limanowskim (0,4‰). Natomiast w powiatach grodzkich omawiany wskaźnik zdecydowanie przekraczał przeciętną wojewódzką. W Krakowie kształtował się na poziomie 2,2‰, w Tarnowie 1,8‰, a w Nowym Sączu 1,5‰.

Dzietność i natężenie małżeństw w 2009 r.

Ź r ó d ł o: opracowanie własne US Kraków.

Saldo migracji stałej w 2009 r. było dodatnie i wyniosło 3,6 tys. osób, przy czym na obszarach miejskich odnotowano odpływ ludności (minus 1,3 tys. osób), natomiast na wsi napływ ludności (plus 4,9 tys. osób).

Pracujący

Według stanu w końcu grudnia 2009 r. liczba pracujących (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) wyniosła 692,3 tys. osób, przy czym sektor prywatny skupiał 427,1 tys. osób, tj. 61,7% ogółu pracujących. Kobiety w liczbie 345,3 tys. stanowiły 49,9% ogółu pracujących. Średnio w województwie na 1000 mieszkańców przypadało 210 osób pracujących. Największą liczbę pracujących na 1000 ludności odnotowano w powiatach olkuskim (206), chrzanowskim i oświęcimskim (po 200), co niewątpliwie wiąże się z ich przemysłowym charakterem, podczas gdy najmniej w powiatach tarnowskim (95) i dąbrowskim (103). W powiatach grodzkich liczba pracujących na 1000 ludności była zbliżona i wahała się pomiędzy 356 w Nowym Sączu, poprzez 362 w Tarnowie, aż do 377 w Krakowie.

Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie, wyłączając podmioty gospodarcze o liczbie pracujących do 9 osób, fundacje, stowarzyszenia, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje społeczne, organizacje pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz zatrudnionych za granicą, wyniosło 649,7 tys. osób. Sektor prywatny skupiał 62,8% ogółu zatrudnionych. Największa liczba zatrudnionych przypadająca na 1000 ludności była w powiatach olkuskim (180) i wadowickim (165), a najmniejsza w miechowskim, proszowickim i tarnowskim (po 85). W Krakowie na 1000 ludności zatrudnionych było 400 osób, w Tarnowie 320, a w Nowym Sączu 293.

W analizowanym okresie zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia było 36,4 tys. osób. Na zagrożenia związane ze środowiskiem pracy oraz z uciążliwością pracy narażonych było odpowiednio 20,3 tys. i 10,6 tys. osób. Ponadto blisko 5,5 tys. osób było zatrudnionych w warunkach zagrożenia maszynami szczególnie niebezpiecznymi. Najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia odnotowano w powiatach oświęcimskim (3,6 tys.) oraz chrzanowskim (2,1 tys.), a więc powiatach o dużym stopniu uprzemysłowienia. Na niebezpieczeństwa wynikające z charakteru pracy najmniej narażone były osoby zatrudnione na terenie powiatów dąbrowskiego i miechowskiego (po 0,1 tys.). W Krakowie w warunkach zagrożenia zatrudnionych było 13,9 tys. osób, w Nowym Sączu i Tarnowie - po 1,8 tys.

W wypadkach przy pracy poszkodowanych zostało 5,3 tys. osób, w tym 1,7 tys. kobiet. Najwięcej poszkodowanych osób odnotowano w powiecie oświęcimskim - 380, najmniej w proszowickim - 22. Wskaźnik wypadkowości (liczba wypadków na 1000 pracujących)

w województwie wyniósł blisko 6 osób, przy czym najwyższy był w powiecie oświęcimskim - 9,2, a najniższy w brzeskim - 3,3.

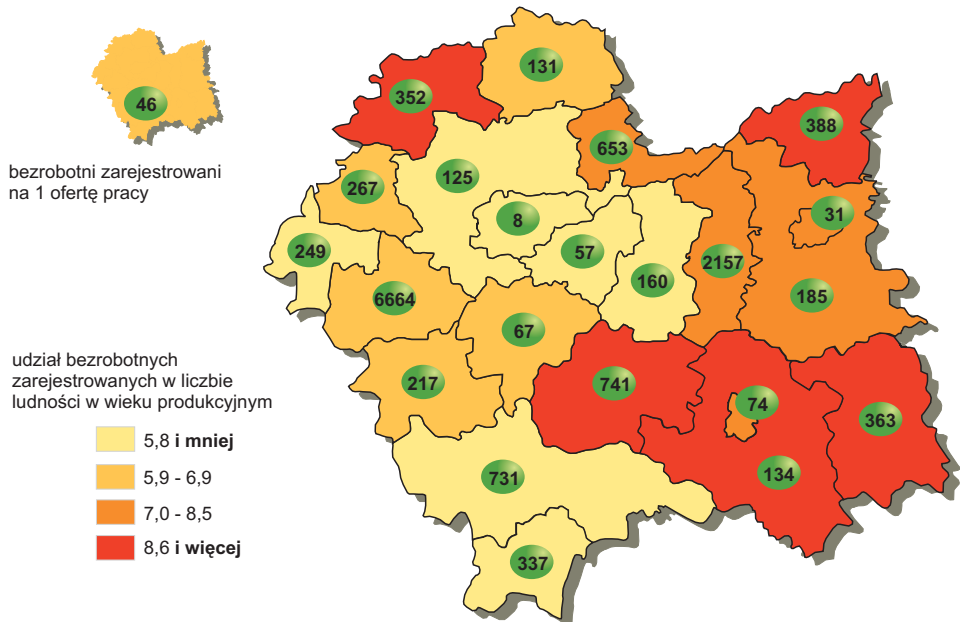
Bezrobocie rejestrowane

W ewidencji Powiatowych Urzędów Pracy województwa małopolskiego według stanu w dniu 31 grudnia 2009 r. zarejestrowanych było 130,0 tys. osób bezrobotnych, w tym 67,6 tys. kobiet (52,0% ogółu). Bezrobotni z terenów wiejskich stanowili 55,0% ogółu zarejestrowanych. Prawo do zasiłku posiadało 22,9 tys. osób bez pracy, tj. 17,7% ogólnej liczby bezrobotnych.

W okresie styczeń-grudzień 2009 r. liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 199,7 tys. osób, a wyrejestrowanych - 167,5 tys.

Najwięcej bezrobotnych odnotowano w populacji osób młodych, wkraczających na rynek pracy. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym danego powiatu wahał się od 3,2% w Krakowie do 12,5% w powiecie dąbrowskim.

Bezrobocie rejestrowane w 2009 r. Stan w dniu 31 XII

Źródło: opracowanie własne US Kraków.

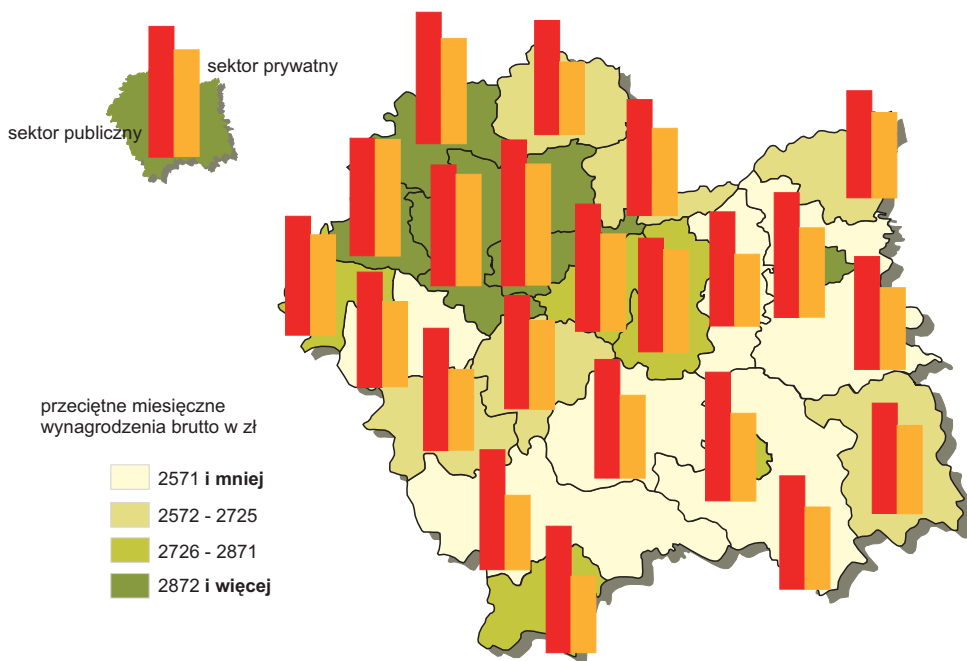
Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia bezrobotnych to przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (30,0%) oraz średnim zawodowym łącznie z policealnym (25,3%).

Stopa bezrobocia według stanu w końcu grudnia wyniosła 9,7%, przy czym w powiatach wskaźnik ten był bardzo zróżnicowany. Wśród powiatów ziemskich najniższą stopę bezrobocia notowano w powiatach bocheńskim (8,6%), miechowskim (8,7%) i tatrzańskim (8,9%), a najwyższą w dąbrowskim (18,8%) i limanowskim (18,5%). W miastach na prawach powiatu, poza Nowym Sączem (10,3%), stopa bezrobocia była niższa niż średnia w województwie. W Krakowie ukształtowała się na poziomie 4,1%, a w Tarnowie 9,3%.

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2009 r., wyłączając podmioty gospodarcze o liczbie pracujących do 9 osób, fundacje, stowarzyszenia, partie polityczne, związki zawodowe, organizacje społeczne, organizacje pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz zatrudnionych za granicą, wyniosło 3057,71 zł. Płaca w sektorze publicznym wyniosła 3458,69 zł, podczas gdy w sektorze prywatnym było to 2819,67 zł.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne US Kraków.

Wynagrodzenie wyższe niż przeciętne w województwie odnotowano jedynie w powiatach chrzanowskim (3094,20 zł) i olkuskim (3071,36 zł). Najniższe płace otrzymywali

zatrudnieni w powiatach brzeskim (2461,69 zł) oraz tarnowskim (2471,42 zł). Na wysokość przeciętnego wynagrodzenia w województwie wpłynęły głównie płace osób zatrudnionych w Krakowie, których uśredniona wartość wyniosła 3423,56 zł. W Tarnowie średnia płaca wyniosła 2872,21 zł, a w Nowym Sączu 2726,15 zł. Mediana przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto wyniosła 2677,40 zł.

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Wodociągi i kanalizacja

Łączna długość sieci wodociągowej rozdzielczej położonej na terenie Małopolski wynosiła 17,3 tys. km. Najdłuższą siecią wodociągową charakteryzował się powiat krakowski (2,4 tys. km - 13,9% ogółu), a najkrótszą gorlicki (0,2 tys. km - 1,2%). W miastach na prawach powiatu długość sieci wodociągowej rozdzielczej stanowiła łącznie 10,8% ogółu sieci, przy czym w Krakowie odsetek ten wyniósł 7,9%, w Tarnowie 1,7%, a w Nowym Sączu 1,2%.

Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych wyniosło 88,7 tys. dam^3 , tj. przeciętnie 26,9 m^3 na 1 mieszkańca. Najwięcej wody per capita zużyły gospodarstwa domowe położone w powiecie oświęcimskim - 31,6 m^3 , a najmniej z terenu powiatu suskiego - 9,5 m^3 . W Krakowie przeciętne zużycie wody na osobę wyniosło 47,6 m^3 , w Tarnowie 36,0 m^3 , a w Nowym Sączu 24,4 m^3 .

Sieć kanalizacyjna w województwie małopolskim według stanu w dniu 31 XII 2009 r. liczyła 9,5 tys. km^2 . Podobnie, jak w przypadku sieci wodociągowej, również kanalizacyjna była najdłuższa w powiecie krakowskim (945,7 km), co stanowiło 10,0% długości całej sieci kanalizacyjnej w Małopolsce. W powiecie miechowskim sieć kanalizacyjna liczyła 94,7 km, tj. 1,0% całej sieci w województwie. Długość sieci kanalizacyjnej w powiatach grodzkich wyniosła łącznie 1728,3 km, tj. 18,2% całkowitej długości sieci, w tym 1223,8 km znajdowało się w Krakowie.

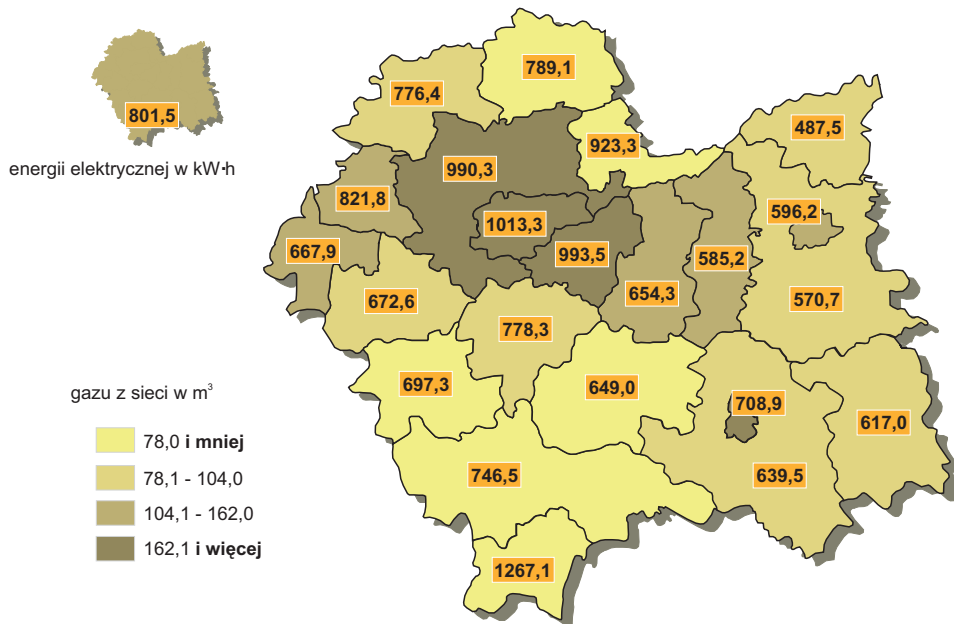
Do kanalizacji odprowadzono 98430,1 dam^3 ścieków, głównie (wyłączając powiaty grodzkie) z terenu powiatów krakowskiego (4,4% ogółu) i chrzanowskiego (4,3%). Najmniejszy udział w całości odprowadzonych ścieków miały powiaty proszowicki (0,5%) i miechowski (0,6%).

Gaz i energia elektryczna

Z liczącej 22,0 tys. km sieci gazowej w Małopolsce korzystało, wyłączając korzystających z gazomierzy zbiorczych, 690,8 tys. odbiorców. Najdłuższą sieć gazową posiadał powiat tarnowski (2736,2 km, tj. 12,4% długości sieci w województwie), a najkrótszą powiat tatrzański (72,5 km - 0,3%). W miastach na prawach powiatu sieć gazowa liczyła łącznie 2242,9 km, tj. 10,2% sieci w Małopolsce.

Przeciętne zużycie gazu per capita wyniosło 119,0 m³. Najwięcej gazu z sieci w przeliczeniu na 1 mieszkańca zużyli odbiorcy z terenu powiatu wielickiego (190,5 m³), najmniej natomiast z powiatów miechowskiego (8,7 m³) i suskiego (8,8 m³). W Krakowie używano średnio 179,7 m³ gazu na osobę, w Nowym Sączu 162,5 m³, a w Tarnowie 147,4 m³.

Zużycie gazu oraz energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne US Kraków.

Według stanu w końcu grudnia 2009 r. 1190,0 tys. odbiorców zużyło łącznie 2639,2 GW·h energii elektrycznej, co dawało przeciętnie 2217,7 kW·h na 1 odbiorcę i 801,5 kW·h na 1 mieszkańca. Najwięcej energii per capita zużyto w powiecie tatrzańskim - 1267,1 kW·h, a najmniej w dąbrowskim - 487,5 kW·h. Średnie zużycie energii elektrycznej na osobę w Krakowie wyniosło 1013,3 kW·h, w Nowym Sączu 708,9 kW·h, a w Tarnowie 596,2 kW·h.

Zasoby mieszkaniowe

W końcu 2009 r. zasoby mieszkaniowe województwa małopolskiego będące w posiadaniu spółdzielni mieszkaniowych, gmin, zakładów pracy, towarzystw budownictwa społecznego, osób fizycznych i pozostałych podmiotów liczyły 1077,6 tys. mieszkań o całkowitej powierzchni użytkowej wynoszącej 80,9 mln m², w których znajdowało się 4112,1 tys. izb. Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie wynosiła 3,06, a na 1 izbę - 0,80.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w zasobach mieszkaniowych województwa małopolskiego wynosiła 75,1 m². Statystyczny mieszkaniec Małopolski dysponował 24,5 m² powierzchni użytkowej mieszkania.

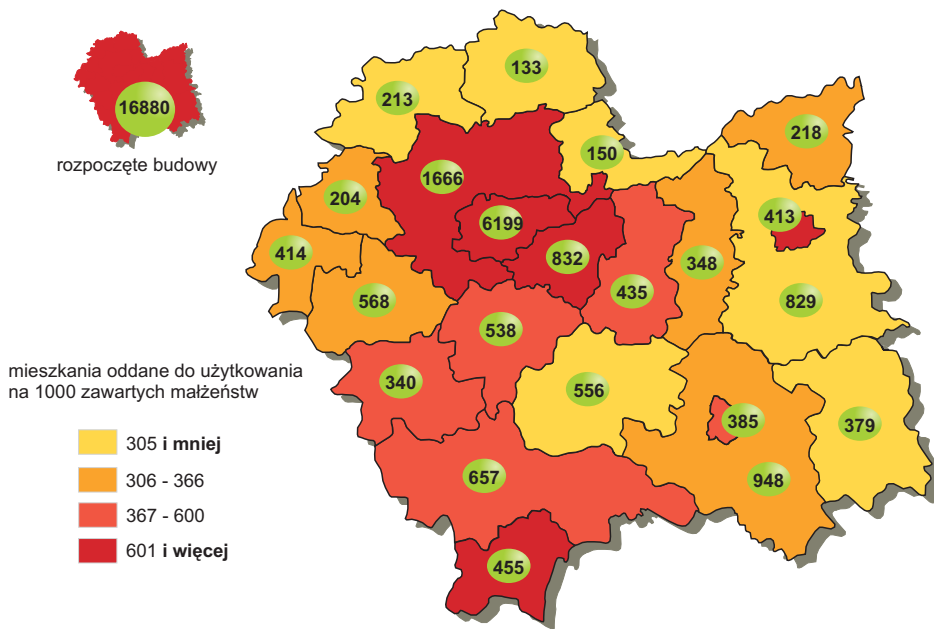
Wyłączając miasto Kraków, w którym skupionych było blisko 30% wojewódzkich zasobów mieszkaniowych (321,5 tys. mieszkań), pierwszą lokatę zajmował powiat krakowski, w którym znajdowało się 7,4% ogółu zasobów mieszkaniowych (79,5 tys.), a ostatnią powiat proszowicki - 1,2% (12,6 tys.).

Mieszkania oddane do użytkowania

W województwie małopolskim w 2009 r. oddano do użytkowania 18,8 tys. mieszkań (73,5 tys. izb) o powierzchni użytkowej 1752,1 tys. m², w tym w budynkach indywidualnych 7,2 tys. mieszkań o powierzchni użytkowej 1064,7 tys. m². Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 93,3 m², w tym w budynkach indywidualnych 147,6 m².

Najwięcej mieszkań przekazano do użytkowania w powiatach krakowskim (1946) i wielickim (903), stanowiących jednocześnie strefę podmiejską miasta Krakowa. W stolicy Małopolski oddano do użytkowania 10344 lokale mieszkalne, tj. 55,1% ogólnej liczby mieszkań wybudowanych w województwie. Najmniejszą liczbę nowo oddanych mieszkań odnotowano w powiatach miechowskim i proszowickim, odpowiednio: 41 i 96.

Mieszkania oddane do użytkowania w 2009 r.

Wskaźnik natężenia liczby oddanych do użytkowania mieszkań w przeliczeniu na 1000 ludności województwa wyniósł 5,7, osiągając najwyższą wartość w powiecie wielickim - 8,2, a najniższą w powiecie miechowskim - 0,8. W powiatach grodzkich wskaźnik natężenia liczby mieszkań wyniósł odpowiednio 13,7 w Krakowie, 3,6 w Tarnowie oraz 2,6 w Nowym Sączu.

EDUKACJA

Dane z zakresu edukacji pochodzą z Systemu Informacji Oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

W 2009 r. w województwie małopolskim edukację przedszkolną prowadziło 1861 placówek, w tym w 868 przedszkoli, do których uczęszczało 89,0 tys. dzieci (68,9 tys. do przedszkoli). Największą liczbą placówek wychowania przedszkolnego dysponowały powiaty nowosądecki (165), krakowski (162) i tarnowski (140). W miastach na prawach powiatu działało łącznie 350 tego typu instytucji, w tym 280 w Krakowie.

W omawianym okresie w Małopolsce działało 1481 szkół podstawowych, w których uczyło się 207,0 tys. uczniów. Na terenie powiatu nowosądeckiego funkcjonowało 138 szkół podstawowych, czyli (wyłączając Kraków) najwięcej w województwie. Podobna liczba omawianych placówek oświatowych znajdowała się na terenie powiatów tarnowskiego i krakowskiego, odpowiednio: 135 i 132. W powiecie proszowickim liczba szkół podstawowych była najmniejsza i wynosiła 28. W miastach na prawach powiatu działały 192 szkoły podstawowe, w tym 149 w Krakowie. Współczynnik skolaryzacji brutto wyniósł średnio w województwie 97,9%, przy czym wśród powiatów ziemskich najwyższy odnotowano w miechowskim (100,7%), a najniższy w krakowskim (92,6%). We wszystkich miastach na prawach powiatu omawiany współczynnik przekroczył 100,0%, co oznacza że do szkół znajdujących się na ich terenie uczęszczają również dzieci mieszkające poza nimi.

Na terenie województwa działało 737 gimnazjów, do których uczęszczało 119,0 tys. uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół tego typu wyniósł 98,5%. Najwyższy odnotowano w powiecie oświęcimskim (103,2%), najmniejszy w krakowskim (90,0%). W Tarnowie wartość współczynnika skolaryzacji brutto wyniosła 109,2%, w Nowym Sączu 108,5%, a w Krakowie 104,5%.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne i wyższe koncentruje się głównie w powiatach grodzkich, a zwłaszcza w Krakowie. Spośród 33 uczelni wyższych, w Krakowie działały 22, w Nowym Sączu 3, a w Tarnowie 2.

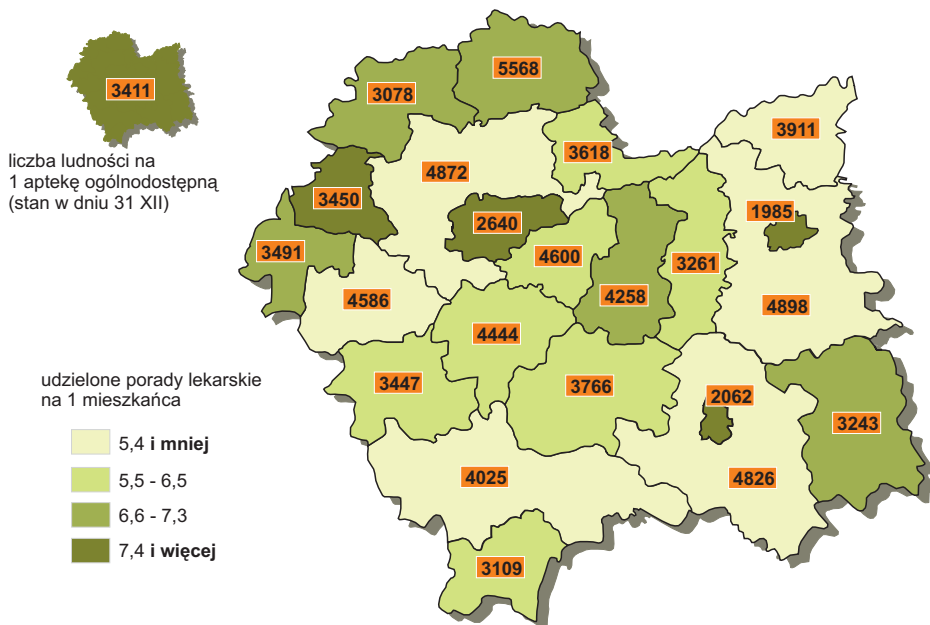
OCHRONA ZDROWIA

W 2009 r. (według stanu na 31 XII) ambulatoryjną opiekę zdrowotną świadczyły 1362 zakłady opieki zdrowotnej jak również 268 praktyk lekarzy i lekarzy dentyistów, realizujących świadczenia zdrowotne finansowane za środków publicznych (umowy z NFZ).

W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielono 24,8 mln porad (bez porad ambulatoryjnych udzielonych w izbach przyjęć szpitali ogólnych pacjentom niehospitalizowanym).

Przeciętna liczba porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 7,5. W układzie terytorialnym wskaźnik ten przyjął najniższe wartości w powiatach: tarnowskim 4,7 i dąbrowskim - 4,8, a największe w dużych miastach: Tarnowie - 12,5, Krakowie 11,4 oraz Nowym Sączu - 10,9. Tak duże dysproporcje znajdują uzasadnienie w organizacji jednostek świadczących usługi w zakresie ochrony zdrowia. W dużych miastach lekarze specjalistycznych zakładów udzielają porad również tym osobom, które mieszkają w okolicznych powiatach ziemskich, a korzystają z usług placówek miejskich.

Ochrona zdrowia w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne US Kraków.

Sprzedaż leków i środków medycznych, według stanu w końcu 2009 r., prowadziło 967 aptek ogólnodostępnych, zlokalizowanych głównie w miastach (prawie 78% wszystkich aptek)

oraz 113 punktów aptecznych, które w 98% były zlokalizowane na wsi. Liczba ludności przypadająca na jedną aptekę w Małopolsce w 2009 r. wyniosła 3,4 tys. osób. Najmniej ludności na 1 aptekę odnotowano w miastach na prawach powiatu: Tarnowie - 2,0 tys., Nowym Sączu - 2,1 tys. oraz Krakowie - 2,6 tys. , a najwięcej w powiecie miechowskim - 5,6 tys. osób oraz tarnowskim i krakowskim po 4,9 tys. osób.

W końcu 2009 r. funkcjonowały 33 żłobki i 1 oddział żłobkowy, które zlokalizowane były głównie w miastach na prawach powiatu: Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu (odpowiednio: 22, 6,1 żłobków). Poza dużymi miastami miejscami w żłobkach w 2009 r. dysponowało zaledwie 5 powiatów ziemskich (chrzanowski, krakowski, limanowski, myślenicki i wielicki).

POMOC SPOŁECZNA

Według stanu w dniu 31 XII 2009 r. w województwie małopolskim działało 58 całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży, w których opiekę znalazło 1189 wychowanków. Najwięcej tego typu placówek i umieszczonych w nich wychowanków funkcjonowało w miastach na prawach powiatu: Krakowie (26 placówek oraz 482 podopiecznych), Nowym Sączu (5 placówek i 79 podopiecznych) oraz Tarnowie (3 placówki i 96 podopiecznych). Spośród czterech typów całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych połowę stanowiły placówki socjalizacyjne, które skupiły 65,3% łącznej liczby wychowanków.

Rosnąca w ostatnich latach liczba placówek wsparcia dziennego w okresie 2008 r. - 2009 r. ustabilizowała się na poziomie 223 - 228 placówek. W 2009 r. z pomocy 29 placówek w Krakowie skorzystało w ciągu roku 4317 dzieci i młodzieży (w tym: z 18 placówek opiekuńczych skorzystały 1161 osób, a z pomocy 11 placówek specjalistycznych skorzystało 3156 osób). Najwięcej, bo 31 placówek było zlokalizowanych w powiecie tarnowskim, w których opiekę i pomoc znalazło 639 dzieci i młodzieży.

W 2009 r. odnotowano najniższą w ciągu ostatnich dziesięciu lat liczbę rodzin zastępczych w województwie małopolskim - 2163 rodzin, w których opiekę znalazło 3182 dzieci do 18 roku życia. Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonowało w Krakowie - 501 (co stanowiło 23,2% ogółu rodzin zastępczych w naszym województwie), w powiecie krakowskim - 163 (7,5%) oraz w powiecie oświęcimskim - 130 (6,0%). Pod względem liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych dominowały: Kraków - 629 dzieci (co stanowiło 19,8% ogółu wszystkich dzieci w rodzinach zastępczych), powiat krakowski - 245 (7,7%) oraz powiat chrzanowski - 184 (5,8%). Powiatem, w którym było najmniej rodzin zastępczych był powiat dąbrowski z 27 rodzinami i 39 dziećmi.

W końcu 2009 r. liczba placówek, miejsc oraz mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w województwie małopolskim była najwyższa od 2003 r. W 2009 r. działało 125 takich zakładów, dysponujących 8933 miejscami, w których mieszkało 9007 pensjonariuszy. Najwięcej domów i zakładów stacjonarnych pomocy społecznej działało w Krakowie - 28 domów i zakładów (co stanowiło 22,4% ogółu), dysponujących 2686 miejscami (30,1% ogółu), w których przebywało 2910 pensjonariuszy (32,3% ogółu), w powiecie tarnowskim - 12 placówek (9,6%), 658 miejsc (7,4%) i 640 mieszkańców (7,1%) oraz w powiecie krakowskim - 9 placówek (7,2%), 853 miejsca (9,5%) i 852 mieszkańców (9,5%). Na ostatnim miejscu pod względem liczby zakładów stacjonarnych pomocy społecznej i miejsc uplasował się w naszym województwie powiat brzeski z 2 placówkami (1,6%) oraz 69 miejscami i taką samą liczbą mieszkańców.

KULTURA I TURYSTYKA

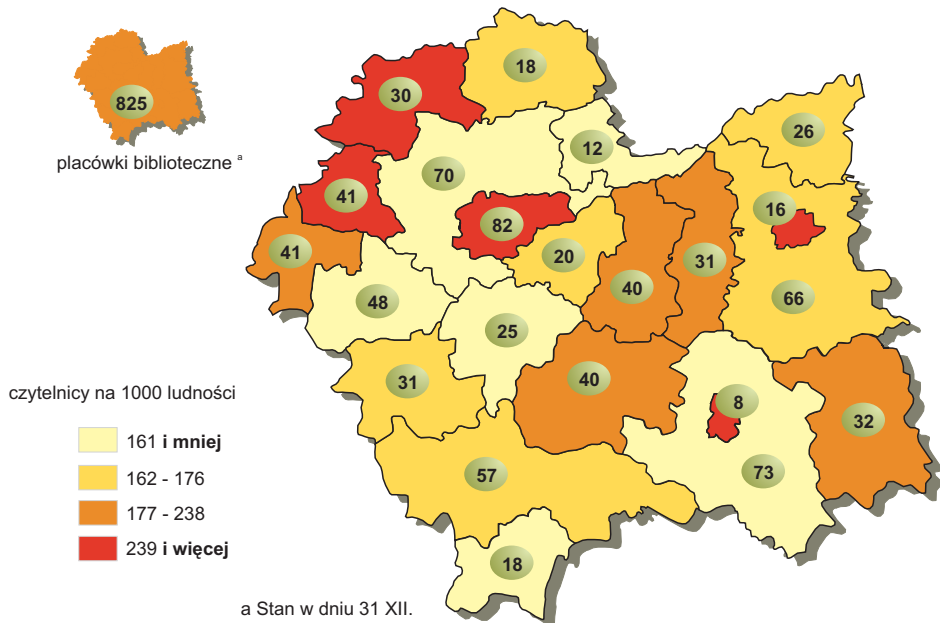
Najważniejszym ośrodkiem kulturalnym województwa małopolskiego jest Kraków. To właśnie na terenie stolicy Małopolski mają swoje siedziby instytucje kulturalne o znaczeniu ogólnopolskim.

Według stanu w końcu grudnia 2009 r. w Małopolsce działało 111 muzeów i oddziałów muzealnych, z czego 44 w Krakowie. Zwiedzający muzea w liczbie 6033,9 tys., w większości odwiedzili placówki zlokalizowane w Krakowie (45,0% ogółu zwiedzających) oraz powiatach oświęcimskim (21,6%) i wielickim (15,9%).

Najpowszechniejszą formą uczestnictwa w konsumpcji dóbr kultury zinstytucjonalizowanej jest wizyta w kinie. W 2009 r. w województwie funkcjonowały 43 kina stałe, które przeprowadziły 118,5 tys. seansów dla 3560,5 tys. widzów. Kina dysponowały 23,7 tys. miejsc, z których na każde przypadało średnio 139 osób. Niemal 1/3 kin (13) znajdowała się w Krakowie. W ciągu roku zorganizowały one 100,3 tys. seansów filmowych (84,6% ogółu) dla 2905,4 tys. osób (81,6% ogółu widzów). W pozostałych powiatach liczba kin nie przekroczyła 3, w tym w czterech (miechowski, proszowicki, suski, wielicki) nie było tego typu instytucji.

W 2009 r. w Małopolsce odnotowano dalszy spadek czytelnictwa. Według stanu w końcu grudnia na terenie województwa znajdowało się 825 placówek bibliotecznych, których księgozbiór liczył 10822,9 tys. woluminów. Liczba zarejestrowanych czytelników wyniosła 670,0 tys., a przeciętna liczba wypożyczeń w ciągu roku - 17. Najaktywniejszymi czytelnikami były osoby w powiatach brzeskim i nowosądeckim, które wypożyczyły średnio po 22 książki w ciągu roku. Najniższy wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika odnotowano w powiatach proszowickim (11,9) i chrzanowskim (13,8).

Biblioteki publiczne w 2009 r.

Źródło: opracowanie własne US Kraków.

Według stanu w dniu 31 XII 2009 r. w Małopolsce działało 480 instytucji kultury (domów i ośrodków kultury, klubów, świetlic), z których najwięcej znajdowało się w Krakowie (77) oraz powiatach nowosądeckim (53) i bocheńskim (51). Placówki te zorganizowały łącznie 29,6 tys. imprez, w których uczestniczyło 3992,8 tys. osób.

Na terenie województwa małopolskiego w końcu lipca 2009 r. działały 894 turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania, położone w większości w południowej części regionu (powiaty nowosądecki, nowotarski i tatrzański) oraz w Krakowie. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania posiadały 68,8 tys. miejsc noclegowych, z których skorzystało w ciągu roku 2720,6 tys. turystów, w tym 810,5 tys. z zagranicy.

W stolicy województwa znajdowało się 32,7% ogółu miejsc noclegowych, w powiecie nowosądeckim i tatrzańskim po 17,5%, a w nowotarskim 10,4%.

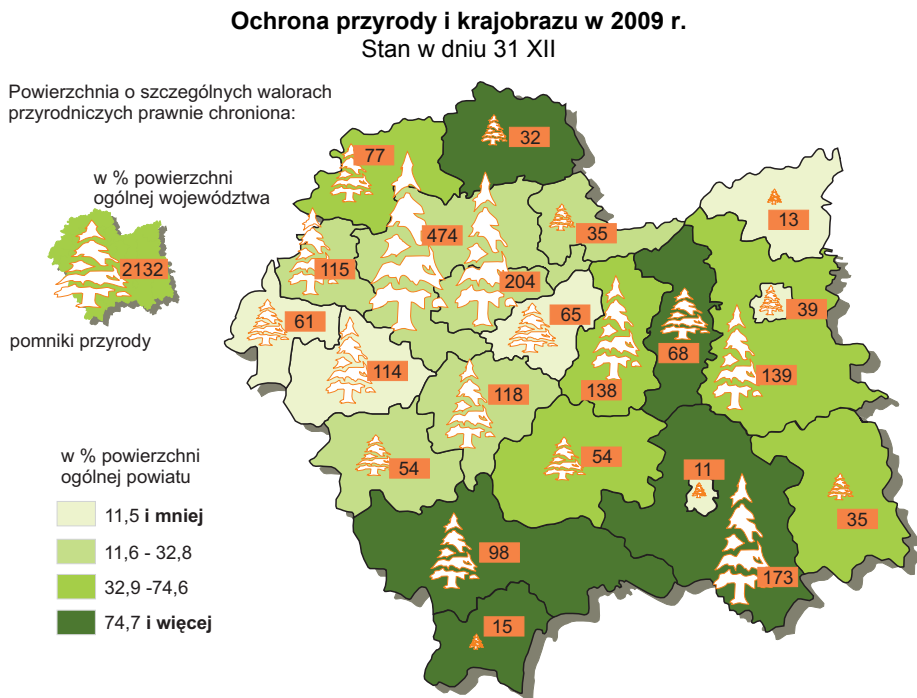
W Krakowie udzielono 2812,2 tys. noclegów, w tym 1633,2 tys. gościom zagranicznym, co stanowiło odpowiednio 35,3% i 84,0% ogółu w poszczególnych kategoriach.

Najuboższą ofertę noclegową w regionie dysponował powiat miechowski, na terenie którego działał 1 turystyczny obiekt zbiorowego zakwaterowania posiadający 40 miejsc noclegowych.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wyniósł 36,8%, przy czym najwyższy odnotowano w powiecie gorlickim - 44,5%, a najniższy w dąbrowskim - 7,4%.

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych wynosiła 790,4 tys. ha, tj. 52,1% powierzchni geograficznej województwa małopolskiego. Obszary chronionego krajobrazu o powierzchni 571,8 tys. ha stanowiły 72,3% ogółu terenów prawnie chronionych. Parki krajobrazowe obejmowały 22,2% omawianych obszarów, a rezerваты przyrody 0,4%. Największym udziałem obszarów chronionych w ogólnej powierzchni powiatu charakteryzowały się powiaty nowotarski (93,0%) i tatrzański (92,7%), a najmniejszym wielicki (0,3%) i oświęcimski (0,6%).

Źródło: opracowanie własne US Kraków.

W 2009 r. w województwie małopolskim do wód lub do ziemi odprowadzono 265,0 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych. Niemal w 100% zostały poddane oczyszczaniu,

głównie mechanicznemu (56,1% ogółu oczyszczonych ścieków) oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów (34,3%).

Szacunkowa liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków stanowiła 55,0% populacji województwa. Najwyższym odsetkiem ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków legitymowały się powiaty oświęcimski (61,8%) i tatrzański (59,6%), a najniższym suski (26,5%) i limanowski (26,9%). W powiatach grodzkich omawiana relacja najkorzystniej kształtowała się w Tarnowie, gdzie z oczyszczalni ścieków korzystało 100% ludności. W Nowym Sączu było to 97,4%, a w Krakowie 91,4% populacji.

Wielkość emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w 2009 r. wyniosła 143,7 tys. ton. Spośród 139,4 tys. ton wytworzonych zanieczyszczeń gazowych, 28,2 tys. ton (20,2%) stanowił dwutlenek siarki. Wśród zanieczyszczeń pyłowych ponad połowa (60,5%) pochodziła ze spalania paliw.

Urządzenia przeznaczone do redukcji zanieczyszczeń zatrzymały 46,2% wytworzonych zanieczyszczeń gazowych i 99,4% pyłowych. Największy odsetek zatrzymanych zanieczyszczeń gazowych odnotowano w powiecie olkuskim - 97,0%, a pyłowych w krakowskim - 99,8%.

W 2009 r. w województwie małopolskim wytworzono 6682,0 tys. ton odpadów (bez komunalnych), z których 86,1% poddano odzyskowi, 13,0% unieszkodliwiono, a 0,9% zostało czasowo zmagazynowanych na składowiskach. Według stanu w końcu roku niezrekultywowane tereny składowania odpadów (bez komunalnych) zajmowały powierzchnię 828,9 ha, wśród których 275,3 ha znajdowało się na terenie Krakowa, a 163,5 ha w powiecie chrzanowskim.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 765,9 mln zł (w cenach bieżących). Z omawianej kwoty na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 560,5 mln zł, na gospodarkę odpadami 56,4 mln zł, a na ochronę powietrza atmosferycznego 44,7 mln zł. Największą część nakładów wydatkowano w Krakowie (53,0% ogółu) oraz w powiecie krakowskim (7,9%), najmniejszą natomiast w powiecie brzeskim i w Nowym Sączu (po 0,2%). Najwyższe wydatki na ochronę środowiska per capita poniesiono w Krakowie - 537 zł i powiecie wielickim - 332 zł, podczas gdy w powiecie brzeskim i w Nowym Sączu jedynie po 20 zł.

Na środki trwałe służące gospodarce wodnej przeznaczono 248,3 mln zł (w cenach bieżących), z czego blisko 1/3 na ujęcia i doprowadzenie wody. Kwotę tę wydatkowano głównie na terenie powiatu wadowickiego (34,0% ogółu), Krakowa (13,3%) oraz Tarnowa (10,8%). Przeciętnie na 1 mieszkańca Małopolski wydatkowano 75 zł, najwięcej w powiecie wadowickim (542 zł) i w Tarnowie (233 zł), a najmniej w powiecie dąbrowskim (2 zł).

FINANSE PUBLICZNE

Dochody

W 2009 r. dochody jednostek samorządu terytorialnego Małopolski osiągnęły wartość 12824 mln zł. Dochody budżetów gmin stanowiły 45,2% ogółu dochodów, miast na prawach powiatu - 30,7%, powiatów - 12,9% i województwa samorządowego - 11,2%.

W strukturze rodzajowej przeważały dochody własne w kwocie 5799 mln zł, których udział wyniósł 45,2%. Subwencja ogólna wynosząca 4174 mln zł stanowiła 32,6% ogółu dochodów, a dotacje osiągnęły wartość 2851 mln zł, tj. 22,2%.

Źródłem większości dochodów własnych były podatki, w tym zwłaszcza podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych - 44,8%, czyli 2597 mln zł. Na subwencję ogólną składała się głównie część oświatowa wynosząca 3162 mln zł (75,8%), natomiast wśród dotacji przeważały dotacje celowe - 66,1%, tj. 1884 mln zł.

W 2009 r. w przeliczeniu **na 1 mieszkańca** Małopolski z dochodów budżetu województwa przypadało 434 zł, z dochodów powiatów - 709 zł, z dochodów miast na prawach powiatu - 4122 zł, a z dochodów gmin - 2481 zł.

Wydatki

W 2009 r. z budżetów jednostek samorządu terytorialnego wydatkowano kwotę 13739 mln zł. Na budżety gmin przypadało 45,6% ogółu wydatków, na budżety miast na prawach powiatu 30,8%, na budżety powiatów 12,7%, a na budżet województwa samorządowego 10,9%.

Na wydatki jednostek samorządowych składały się wydatki bieżące oraz majątkowe. W omawianym okresie wyniosły one odpowiednio 10208 mln zł i 3531 mln zł.

Blisko 3/4 ogółu wydatków bieżących stanowiły wydatki bieżące jednostek budżetowych w kwocie 7520 mln zł. Na dotacje rozdysponowano 1304 mln zł (12,8%), a na świadczenia na rzecz osób fizycznych 1155 mln zł (11,3%).

Na wydatki majątkowe niemal w całości składały się wydatki inwestycyjne (99,0%, tj. 3498 mln zł).

Przeciętnie **na 1 mieszkańca** Małopolski z budżetu województwa wydatkowano 455 zł, z budżetów powiatów - 749 zł, miast na prawach powiatu - 4430 zł, a gmin - 2677 zł.

Wynik finansowy

Rok 2009 był kolejnym, który jednostki samorządowe zamknęły ujemnym wynikiem finansowym. Deficyt wyniósł minus 915 mln zł. Nadwyżkę budżetową odnotowano jedynie w 39 gminach i w powiecie dąbrowskim.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Według stanu w dniu 31 XII 2009 r. krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej REGON skupiał 314,0 tys. podmiotów gospodarczych (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne oraz jednostek lokalnych) z terenu województwa małopolskiego. Biorąc pod uwagę powiaty ziemskie, najwięcej podmiotów zarejestrowanych było na terenie powiatów: krakowskiego (7,3% ogółu), wadowickiego (4,9%), nowotarskiego (4,3%) i oświęcimskiego (4,2%). Najmniejszą liczbę podmiotów odnotowano w powiatach dąbrowskim i proszowickim (po 0,9%) oraz miechowskim (1,3%).

W sektorze prywatnym skupionych było 97,5% zarejestrowanych w województwie podmiotów. W powiatach ziemskich największym udziałem sektora prywatnego wśród ogółu podmiotów charakteryzowały się powiaty wielicki 98,2% i tatrzański 97,9%, najmniejszym natomiast powiat dąbrowski - 93,4%. Udział sektora prywatnego w ogóle podmiotów w Krakowie wyniósł 98,7%, w Nowym Sączu 97,6%, w Tarnowie 97,0%.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiły 76,2% ogółu zarejestrowanych podmiotów. Odsetek tego typu jednostek w ogólnej liczbie zarejestrowanych podmiotów w poszczególnych powiatach wahał się od 77,2% w chrzanowskim i oświęcimskim do 83,7% w limanowskim. W miastach na prawach powiatu wyniósł 68,5% w Krakowie, 74,9% Nowym Sączu i 75,1% w Tarnowie.

Na terenie województwa działało 20,8 tys. spółek handlowych (6,6% ogółu zarejestrowanych podmiotów). Spółki te na miejsce rejestracji swojej działalności głównie wybierały miasta na prawach powiatu - największa ich liczba w stosunku do ilości podmiotów zarejestrowanych na danym obszarze, zlokalizowana była w Krakowie - 12,1%, następnie w Tarnowie - 6,9% oraz w Nowym Sączu - 6,7%. Najmniej spółek handlowych wśród ogółu podmiotów działało na terenie powiatów: miechowskiego (1,5%) i limanowskiego (2,0%).

Wśród spółek handlowych 17,1% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego działające głównie w Krakowie i powiecie krakowskim. Najmniej spółek tego typu zarejestrowanych było w powiatach dąbrowskim oraz miechowskim i proszowickim.

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności, najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (87,0 tys., tj. 27,7% ogółu podmiotów). W 18 z 22 powiatów udział tej sekcji był dominujący. W powiatach gorlickim, limanowskim i nowosądeckim przeważały podmioty należące do sekcji budownictwo, a w tatrzańskim do sekcji zakwaterowanie i gastronomia.

Największa koncentracja podmiotów gospodarki narodowej, wyrażająca się ich liczbą na 1 km² powierzchni, występuje na terenie Krakowa oraz pozostałych miast na prawach

powiatu. Najniższym współczynnikiem koncentracji charakteryzują się głównie powiaty położone we wschodniej części województwa.

Jednym z wyznaczników poziomu **przedsiębiorczości** w danym rejonie jest liczba podmiotów na 1000 ludności zamieszkałej na tym terenie. W województwie małopolskim średnia wartość omawianego wskaźnika wyniosła 95, przy czym najwyższy odnotowano w Krakowie (146) i w powiecie tatrzańskim (144), a najniższy w powiatach: dąbrowskim i tarnowskim (odpowiednio: 47 i 49).

RANKING POWIATÓW

W celu pokazania pozycji powiatu posłużono się metodą porównawczą wskaźników. W zależności od rodzaju wskaźnika dane porządkowane były:

↓ malejąco, tj. pierwszą (1) lokatę otrzymały powiaty o najwyższej wartości cechy lub ↑ rosnąco, tj. pierwszą (1) lokatę otrzymały powiaty o najniższej wartości cechy.

Dla ucytelnienia utworzonego rankingu wartości najwyższe oznaczono kolorem czerwonym (pierwsza lokata),

Powiaty, dla których wskaźnik przyjął identyczną wartość otrzymały taką samą lokatę.

Następne powiaty otrzymały kolejną lokatę, w związku z tym liczba lokat może być mniejsza niż liczba powiatów.

Wyszczególnienie	Ludność ^a na 1 km ² ↓	Przyrost naturalny na 1000 ludności ↓	Saldo migracji na 1000 ludności ↓	Pracujący ^{a,b} na 1000 ludności ↓	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w % ↑	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia ^c brutto w zł ↓	Ludność korzystająca ^d z sieci w % ogółu ludności		
							wodociągowej ↓	kanalizacyjnej ↓	gazowej ↓
Powiaty:									
bocheński	11	5	7	8	2	7	13	9	4
brzeski	12	8	8	15	16	22	16	16	8
chrzanowski	5	20	11	5	15	2	2	4	9
dąbrowski	19	13	18	20	22	15	6	13	14
goricki	20	7	21	9	19	16	21	11	7
krakowski	8	13	2	12	7	4	7	14	12
limanowski	16	1	14	17	21	17	19	21	16
miechowski	22	22	13	19	2	13	10	19	22
myślenicki	10	3	3	13	14	14	15	15	15
nowosądecki	15	2	15	18	20	18	20	18	17
nowotarski	17	4	9	16	10	19	18	8	19
olkuski	9	18	19	4	18	3	3	7	11
oświęcimski	4	13	16	6	12	6	5	6	5
proszowicki	21	21	5	21	7	11	11	22	18
suski	18	9	12	14	6	12	22	20	20
tarnowski	13	9	6	22	17	21	17	17	10
tatrzański	14	13	4	10	4	9	14	5	20
wadowicki	7	9	17	7	13	20	12	10	13
wielicki	6	12	1	11	9	8	8	12	6
Miasta na prawach powiatu:									
Kraków	1	17	10	1	1	1	1	1	3
Nowy Sącz	3	6	20	3	10	10	9	3	2
Tarnów	2	19	22	2	5	5	4	2	1

a Stan w dniu 31 XII. b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie. c Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz zatrudnionych za granicą, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji. d Dane wstępne.

Wyszczególnienie	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności ↓	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat ↓	Udzielone świadczenia pomocy społecznej na 1 mieszkańca ↑	Czytelnicy ^a bibliotek publicznych na 1000 ludności ↓	Udzielone noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania ↓	Na 1 mieszkańca			Osoby fizyczne ^{b,c} prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności ↓
						dochody własne budżetów powiatów i miast na prawach powiatu ↓	wydatki budżetów powiatów i miast na prawach powiatu ↓	środki pozyskane z budżetu Unii Europejskiej ^d ↓	
Powiaty:									
bocheński	6	6	5	6	8	14	9	15	15
brzeski	17	10	4	9	17	20	19	20	20
chrzanowski	20	4	20	1	19	8	13	16	11
dąbrowski	19	12	11	11	22	22	16	21	22
gorlicki	14	15	19	8	5	13	6	10	19
krakowski	4	13	1	22	6	4	21	22	8
limanowski	12	20	16	10	9	9	7	6	16
miechowski	22	16	13	13	21	7	4	4	12
myślenicki	8	7	9	20	14	12	11	9	9
nowosądecki	11	22	17	17	2	16	18	14	17
nowotarski	13	21	2	15	4	11	12	12	14
olkuski	21	7	15	4	18	10	17	19	3
oświęcimski	15	3	8	7	13	5	8	11	13
proszowicki	16	17	10	21	20	19	15	7	18
suski	7	18	12	16	7	18	10	17	7
tarnowski	18	19	6	14	16	21	20	13	21
tatrzański	3	14	7	18	3	6	5	2	1
wadowicki	10	11	3	19	10	15	14	18	4
wielicki	2	9	14	12	11	17	22	8	6
Miasta na prawach powiatu:									
Kraków	1	1	18	2	1	1	1	3	2
Nowy Sącz	9	5	22	3	15	2	2	5	5
Tarnów	5	2	21	5	12	3	3	1	10

a Łącznie z punktami bibliotecznymi. b Stan w dniu 31 XII. c Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne. d Przez jednostki samorządu terytorialnego.